

Marko Babić

KADA SE KLEČI A KADA STOJI ZA VRIJEME MISE?

Misno slavlje kao vrhunac prema kome teži svaka druga djelatnost Crkve i kao vrelo iz koga Crkva crpe svoju snagu (SC 10) zaslužuje najveću pažnju svih sudionika, osobito predvoditelja i organizatora toga slavlja. U pripremanju i ostvarivanju toga slavlja treba voditi računa o mnogim sastavnicama od kojih su neke važne i nezaobilazne, a neke naoko samo sitnice, ali imaju značajan utjecaj na skladnost odvijanja i duhovni doživljaj sudionika. Zbog toga i njima treba posvetiti određenu pažnju.

Sitnice koje to možda i nisu

Među takve, naoko sitnice, spadaju pokreti i držanje tijela za vrijeme mise. Skladnost i ujednačenost u pokretima tijela odaje ozbiljnost, solidan vjerski odgoj i produhovljenu vjeru okupljene zajednice. I obratno, neujednačenost i neusklađenost odaje rastresenu i vjerski neodgojenu zajednicu. Usklađenost i ujednačenost pokreta potpomaže i usavršava zajedništvo i stvara ugodnu opuštenost koja potiče istinsku duhovnost. Jednom riječju, stvara ugodno okružje u kome se sudionici rado zadržavaju i čega se s ugodnošću prisjećaju. I obratno, nesklad i neujednačenost razara zajedništvo i stvara nelagodu kojoj se željno iščekuje završetak i traži drugo, ugodnije okružje a izostaje pravi duhovni doživljaj.

Zbog svega toga nova "Opća uredba Rimskoga misala" (dalje OUM), koja se ovih dana pojavljuje i u hrvatskom prijevodu, s pravom ističe: "*Zajedničko držanje tijela, kojega se imaju pridržavati svi sudionici, znak je jedinstva članova kršćanske zajednice koji su se okupili na svetu liturgiju: izražava i gaji duh i osjećaje sudionika... bilo svećenika, bilo đakona i poslužitelja, bilo naroda*" (br. 42). Potrebno je zajednicu poučavati i nenametljivo poticati da kretnje i držanje tijela za vrijeme mise budu usklađeni prema propisima Misala

koji su stvoreni na temelju duge prakse i dostignuća suvremenih znanosti, osobito psihologije i pedagogije. Da bi se to moglo skladno ostvariti, potrebno je da predsjedatelj i njegovi suradnici sami budu točno upoznati s propisima koji to reguliraju. Ovdje ćemo upozoriti na praktičnu primjenu propisa o pokretima i držanju tijela za vrijeme mise, s posebnim naglaskom na izmjene u novom izdanju misala, koji uskoro očekujemo i na hrvatskom jeziku, prema čemu bi trebalo uskladiti i ujednačiti praksu.

Kada se kleči za vrijeme mise?

Klečanje je pokornički izraz poniznosti i grešnosti pred Bogom i pred zajednicom. Kao liturgijski stav tijela u zapadnom se kršćanstvu udomaćio dosta kasno. U prvom je mileniju kršćanstva klečanje bilo ograničeno samo na neka posebna vremena i dane: u korizmi i došašću te na posebne pokorničke dane. Istočni kršćani nikada nisu prihvatili klečanje kao liturgijsku kretnju. U misalu obnovljenu prema smjernicama Drugoga vatikanskog sabora klečanje je za vrijeme misnog slavlja svedeno na minimum: *za vrijeme posvećenja*. A i taj minimum je ograničen iznimkama: “...osim ako to nije moguće zbog zdravstvenog razloga, ili zbog tijesna prostora, velikoga broja prisutnih ili drugih opravdanih razloga” (OUM 43). Sve to odražava jasnu nakanu: klečanje se ne želi nametati nego se uvelike prepušta pokrajinskim crkvenim vlastima da to prilagode mentalitetu i vjerskom osjećaju svojih vjernika.

To postaje još očitije kad pogledamo završno poglavlje Opće uredbe misala koje uređuje ovo pitanje: “*Gdje je običaj da narod ostane klečati od završetka poklika Svet do završetka euharistijske molitve te prije pričesti dok svećenik govori Evo Jaganjca Božjeg, pohvalno je to zadržati*” (OUM 43).

Ovdje može nastati nesklad ako dio vjernika kleči za vrijeme cijeloga misnog kanona, dio samo za vrijeme posvećenja, a dio nikako. Mislim da bi trebalo nastojati da svi, ili barem velika većina, kleče za vrijeme posvećenja, a u drugim slučajevima pojedincima ostaviti na volju.

Kada se stoji na nogama za vrijeme mise?

Stajanje na nogama i uspravno držanje tijela za vrijeme misnog slavlja najčešći je liturgijski stav vjernika i predvoditelja. To je prirodan znak poštovanja prema onome pred kim se stoji. Sveti su oci često u stajanju pred Bogom u liturgiji vidjeli izraz slobode djece Božje što su ga zadobili po sakramentima krštenja i potvrde. Sv. Ivan u Otkrivenju (7, 9) u viđenju gleda izabranike Božje koji na koncu vremena stoje pred Jaganjcem. Stajanje je eshatološki znak iščekivanja konačne parusije na koncu vremena. Zbog toga je u drevnom kršćanstvu bilo zabranjeno klečati u uskrsnoj pedesetnici i nedjeljom.

Novo izdanje misala preporučuje da *vjernici stoje od početka ulazne pjesme ili dok svećenik pristupa k oltaru, sve do – uključivo - zborne molitve; za vrijeme dok se pjeva Aleluja prije evanđelja; dok se naviješta evanđelje; dok se moli simbol vjere i sveopća molitva, te od poziva Molite braćo prije molitve nad prinosima do završetka mise, osim kad se kleči ili sjedi za vrijeme šutnje poslije pričesti (OUM 43).*

Kada ustati za vrijeme priprave darova?

Najveća neusklađenost u našim krajevima očituje se kod ustajanja vjernika nakon priprave darova, ili prikazanja kako se još uvijek neispravno naziva dio mise između sveopće molitve vjernika i predslavlja. U nekim crkvama, pa i samostanskim, vjernici sjede sve do dijaloga prije predslavlja, u nekima kad završe odgovor na poziv "Molite braćo" a u nekima odmah nakon toga poziva. Koja je praksa u skladu s propisima novoga izdanja misala?

Već citirani 43. broj Opće uredbe misala je jasan: vjernici stoje na nogama "od poziva Molite braćo prije molitve nad prinosima..." To konkretno znači, da vjernici ustaju kad svećenik počne poticajnu molitvu "Molite braćo" i već su na nogama dok odgovaraju "Primio Gospodin žrtvu iz tvojih ruku..." Razborit pastoralac uvijek nađe načina kako svoje vjernike uvjeriti da je potrebno i Bogu ugodno promijeniti neku ustaljenu naviku.

Sve to nastojanje treba i može pomoći uvesti "vjernike u svjesno, djelatno i potpuno sudjelovanje, tijelom i duhom, prožeto vjerom, ufanjem i ljubavlju, što Crkva jako želi i što zahtijeva sama

narav slavlja, a kršćanski narod ima snagom krštenja na nj pravo i dužnost” (OUM br.18). Zbog toga se predvoditelji ne bi smjeli umoriti u poučavanju svojih vjernika kako će što bolje, ispravnije – a time i s više doživljenosti - sudjelovati u misnom slavlju. Pravilno poznavanje liturgijskih propisa i smjernica samo olakšava to sudjelovanje. Tek kada se dobro upoznaju liturgijski propisi može se obilno i plodonosno koristiti prilagodbama od kojih su neke izravno naznačene, a neke se podrazumijevaju iz općih propisa i duha pojedinih liturgijskih obreda. To se odnosi prvenstveno na odabir “pjesama, čitanja, molitava, zaziva i kretnja koji više odgovaraju potrebama, pripravljenosti i duhu onih koji sudjeluju, a povjeravaju se svećeniku slavitelju” (OUM br.24).

Najgore je od svega kada neiskusni ili nedovoljno upućeni predvoditelj improvizira i ondje gdje to ne ide. Nije bez razloga ponovljena opomena svećenicima da “ima na umu da je služitelj svete liturgije i da mu nije dopušteno po svome nahodjenju u misnome slavlju nešto dodavati, oduzimati ili mijenjati” (OUM br.24). Nadamo se da će ovo nekoliko misliti potaknuti predvoditelje misnih slavlja da svrate pozornost i na “sitnice koje to možda i nisu”.